
IZBORNA PLATFORMA MREŽE MLADIH HRVATSKE

Izborna platforma Mreže mladih Hrvatske (MMH) dokument je koji je nastao kao rezultat promišljanja, analiza, istraživanja, edukacija i zagovaračkih napora MMH u područjima koja se u njemu predstavljaju. Kao krovna organizacija mladih u Hrvatskoj, MMH ovim dokumentom predstavlja relevantne točke na koje želi skrenuti pozornost političkim strankama uoči parlamentarnih izbora 2011. godine, a koje se tiču pitanja mladih u Republici Hrvatskoj. Svjesni da je predizborno vrijeme u demokratskom procesu pogodan prostor za otvaranje rasprava, želimo ovim dokumentom upravo potaknuti takve rasprave među političkim strukturama o pitanjima ključnim za mlade u RH, a o kojima se ne razgovara dovoljno i ne djeluje na relevantan način u vremenu između izbora. Također, želimo podignuti vidljivost važnih tema koje se tiču života mladih u RH kao i institucionalnih i legislativnih mehanizama za njihovo djelovanje te potaknuti javnu raspravu za koju se nadamo da će donijeti rezultate nakon što izbori prođu.

Izborna platforma Mreže mladih Hrvatske usredotočuje se na sljedeće teme i pitanja:

NACIONALNA POLITIKA ZA MLADE

Važeći strateški dokument politike za mlade u Hrvatskoj, Nacionalni program za mlade, po ocjeni Mreže mladih Hrvatske ne ispunjava svoju primarnu ulogu, a ona jest da poboljša položaj i kvalitetu života mladih u RH. Politika za mlade treba odgovoriti na potrebe i probleme mladih održivim rješenjima u njihovom svakodnevnom životu i omogućiti njihovu afirmaciju u svim životnim područjima poput obrazovanja, zapošljavanja, mobilnosti, slobodnog vremena, kulture, seksualnih i reproduktivnih prava i zdravlja mladih, socijalne politike te aktivnog sudjelovanja mladih u društvu i poticanja njihove šire društveno-političke participacije. Politika za mlade treba biti donesena na participativan način, slušajući potrebe mladih, uvažavajući njihove prijedloge te uzimajući ih kao temelj za nacionalnu politiku. Mladi u ovoj zemlji moraju biti viđeni kao društveni resurs, a ne problem koji se rješava papirom u ladici. Prioritet nacionalne politike za mlade mora postati funkcionalan Nacionalni program za mlade, ostvariv u svim svojim mjerama, uz kvalitetno praćenje Savjeta za mlade.

Problemi se mogu podijeliti na tri osnovne razine:

a) sam dokument nije na adekvatan način adresirao neka od ključnih pitanja koja se tiču mladih ljudi u Republici Hrvatskoj, poput položaja na tržištu rada, stambenog zbrinjavanja te financiranja organiziranog sektora mladih te aktivnog sudjelovanja mladih u procesima donošenja odluka. To je doprinijelo činjenici da NPM, izvan uskog kruga državnih dužnosnika/slужbenika Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti koji su zaduženi za njegovu provedbu, nekoliko predstavnika akademske zajednice koji se sustavno bave položajem mladih kao društvene skupine u

---

Republici Hrvatskoj, te nekoliko organizacija mladih koje su izgradile kapacitete za njegovo praćenje, ostane relativno nepoznat i irelevantan dokument. Takvu ocjenu zasnivamo na svakodnevnim kontaktima s dužnosnicima/službenicima drugih tijela državne uprave zaduženih za njegovu provedbu, ali i brojnih mladih ljudi koji ne osjećaju opipljive koristi njegove provedbe. Jednostavno rečeno, NPM 2009. – 2013. nije uspio politiku za mlade afirmirati kao relevantnu javnu politiku u RH;

b) čak u strogom tehničkom smislu, dokument pati od dubokih strukturnih bolki koje otežavaju njegovo kvalitetno praćenje i provedbu. Nepostojanje jasnih proračunskih linija, učestalo preklapanje s mjerama i aktivnostima drugih strateških dokumenata, nedovoljno raspisani koraci prema realizaciji mjera i aktivnosti NPM-a[1], te nejasni indikatori provedbe osjetno otežavaju provedbu, praćenje i vrednovanje;

c) međuresorno tijelo zaduženo za koordinaciju i praćenje provedbe NPM-a (Savjet za mlade Vlade RH) svojom strukturom, ali i ovlastima ne predstavlja relevantan prostor za preokretanje postojećih negativnih trendova. Rad spomenutog tijela obilježava neredovito sastajanje, iznimno slaba komunikacija ključnih tema prema široj javnosti, velika podzastupljenost predstavnika mladih u odnosu na predstavnike javnih institucija, te konačno, nemogućnost snažnijeg utjecaja na neprovoditelje NPM-a.

Navedena situacija, koja perpetuira još od 2009. navodi nas na zaključak kako nažalost nemamo osnove promijeniti stajalište usvojeno na Skupštini Mreže mladih Hrvatske 2009. u Selcu, sukladno kojem politika za mlade u Hrvatskoj nije kompatibilna niti s jednim od 5 načela dobrog upravljanja: otvorenost, participativnost, odgovornost, efektivnost i koherentnost, na način na koji ih je definirala Europska komisija (White Paper on European Governance, 2001: 10).

U svjetlu gore navedenog kao i nadolazećih parlamentarnih izbora u prosincu 2011. Mreža mladih Hrvatske budućim nositeljima vlasti upućuje niz zahtjeva vezanih za pitanja nacionalne strategije za mlade te međuresornog tijela zaduženog za njegovu koordinaciju i provedbu:

- U 2012. potrebno je pristupiti hitnoj reviziji provedenih mjera i aktivnosti NPM 2009. – 2013. Na temelju provedene analize u koju trebaju biti uključeni relevantni stručnjaci iz javnog i civilnog sektora te akademske zajednice, potrebno je odlučiti o budućnosti važećeg dokumenta. Moguće je krenuti u jednom od dva moguća smjera. Prva opcija je izraditi detaljan plan provedbe do kraja 2013., koji će sadržavati potrebne preduvjete za bolje rezultate na terenu (razrada provedbenih aktivnosti, indikatori uspješnosti, naznaka proračunskih linija). Iz revidiranog dokumenta potrebno je izbaciti sve mjere i aktivnosti za koje se u zajedničkoj diskusiji uključenih dionika utvrdi da ih nije moguće provesti do završetka roka provedbe ovog dokumenta. Također, u revidiranom dokumentu je potrebno je jasno naznačiti sve mjere i aktivnosti koje se djelomično ili potpuno preklapaju sa sadržajem drugih državnih programa i strategija, no treba ostaviti mogućnost za interventnu integraciju manjeg broja mjera i aktivnosti koje nisu bile dio aktualnog NPM-a, no presudne

---

su za položaj mladih ljudi u RH. Druga opcija jest da se u slučaju procjene kako se provedbe većeg broja mjera i aktivnosti ne može osjetno poboljšati, pristupi izradi novog dokumenta, koji sa svim popratnim aneksima treba biti spreman do kraja 2012.

- Iznimno je bitno izradi novog strateškog dokumenta pristupiti na bitno drugačiji način nego je to učinjeno prilikom izrade NPM 2009. – 2013. Proces izrade novog dokumenta treba obuhvaćati u prvoj fazi istraživanje problema, potreba i društvenog položaja mladih u Republici Hrvatskoj, s posebnim naglaskom na uvažavanje raznolikosti položaja mladih u različitim dijelovima RH, nakon čega rezultati spomenutog istraživanja trebaju biti upotrebljeni kao polazište za široki konzultativni proces koji će uključiti značajan broj mladih ljudi iz različitih segemenata te heterogene društvene skupine. Konzultativni proces treba biti popraćen javnom kampanjom kojom će se mlade motivirati da se u njega uključe te razviju vlasništvo prema novoj strategiji za mlade, na način koji je izostao s NPM 2009. – 2013.
- Potrebno je poduzeti hitno restrukturiranje tijela državne uprave zaduženog za politiku za mlade. Smatramo kako su postojeći kapaciteti Odjela za djecu i mladež nedostatni te kako je potrebno izdignuti položaj budućeg tijela ili na razinu državne upravne organizacije ili vladinog ureda. Ovaj proces ne smije biti puka dekoncentracija ovlasti, već treba biti popraćena adekvatnom financijskom alokacijom te kapacitiranjem dodatnim (kompetentnim) osobljem.
- Međuresorno tijelo za mlade treba doživjeti osjetne promjene, kako na razini njegove unutarnje strukture, tako na razini ovlasti kojima raspolaže. Predlažemo da međuresorno tijelo za mlade funkcioniра po principu suodlučivanja (na engleskom jeziku: co-management). Spomenuti princip promovira mehanizme odlučivanja u kojim predstavnici javnih institucija te predstavnici mladih o određenim javnim pitanjima odlučuju na ravnopravnoj osnovi. Taj princip pretpostavlja uravnoteženu brojčanu zastupljenost predstavnika/ca obaju sektora, jednako pravo glasa unutar odlučivačkog tijela te obvezujuću prirodu donesenih odluka za njihove provoditelje. Nekoliko ključnih pitanja koja će se morati utvrditi u inicijalnoj fazi osnivanja spomenutog tijela su: 1) način izbora predstavnika mladih; 2) trajanje mandata; 3) opseg odlučivačkih ovlasti spomenutog tijela; 4) institucionalizacija spomenutog tijela u pravno-političkom okviru politike za mlade u RH; 5) izgradnja mehanizama horizontalne i vertikalne odgovornosti članova; 6) strategija informiranja šire javnosti o bitnim pitanjima i odlukama. Ova lista bitnih pitanja koja je potrebno razriješiti prije osnivanja spomenutog tijela ovdje nipošto nije zaključena, već ima funkciju ukazivanja na smjer u kojem reforma treba krenuti te je definirana prvenstveno u odnosu na postojeću praksu Savjeta za mlade Vlade RH.

POTPORA RAZVOJU ORGANIZACIJA MLADIH U RH

Financiranje organiziranih oblika djelovanja mladih u RH u posljednjih nekoliko godina obilježeno je višestrukim problemima podjednako uzrokovanim okolnostima krize i trendom smanjivanja iznosa ukupnih potpora na nacionalnoj i lokalnim razinama, ali i trajnom strukturalnom krizom vezanom uz slabost institucija i nedostatak realne političke volje kojim bi se usvojili jasni kriteriji i prioriteti za ostvarivanje institucionalne podrške organizacijama mladih, kao i za dodjelu sredstava programima organiziranog djelovanja mladih u RH. Premda Nacionalni program za mlade od 2009. - 2013. godine (kao i prethodni Nacionalni program djelovanja za mlade 2003. - 2008.) ističu mjere i aktivnosti kojima se osigurava financijska potpora programima udruga mladih, one nisu operacionalizirane u smislu uspostave jasnih kriterija za dodjelu sredstava udrugama mladih i za mlade. Posebice se to odnosi na činjenicu kako usprkos višegodišnjim nastojanjima nisu usvojeni prijedlozi kriterija za dodjelu sredstava udrugama, nacionalnim udrugama i krovnoj nacionalnoj udruzi za mlade (Pravilnik o korisnicima i kriterijima dodjele financijskih potpora organizacijama mladih) koje je MMH izradila konzultirajući se sa Zakladom za razvoj civilnog društva RH i Uredom za udruge Vlade RH.

Nadalje, i samo praćenje dodjela potpora iz središnjeg državnog proračuna otežano je činjenicom kako su prikazi financiranja djelatnosti koje se odnose na mlade kao primarnu i sekundarnu korisničku grupu, kao i na nositelje programa najčešće obuhvaćeni prikazom potpora usmjerenih ka populaciji djece i mladih u objedinjenom obliku. Time je iznimno teško donositi realne ocjene o stanju financiranja organizacija mladih u RH, kao i o financiranju programskih aktivnosti koje provode mladi, ili koje su usmjerene mladima. S tim u vezi, važno je napomenuti kako su u prikazima godišnjih izvještaja o financiranju organizacija civilnog društva mladi najčešće navođena korisnička skupina projektnih aktivnosti koje provode organizacije civilnog društva, ali bez jasnih indikatora o kakvim se iznosima realno radi.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti koje je središnji nositelj provedbe politike za mlade, već dvije godine nije objavilo natječaj koji se odnosi na potpore udrugama mladih, a taj nedostatak vitalne potpore djelovanju brojnih udruga mladih ne može biti nadoknađen tipovima instrumenata koji ne odgovaraju na osnovnu potrebu, poput natječaja koji se odnose na prevenciju ovisnosti itsl. U pogledu kontinuirane podrške klubovima za mlade, koja je također predviđena mjerama i aktivnostima Nacionalnog programa, resorno ministarstvo dodjeljuje ukupnu količinu potpora u iznosu od 400.000 kuna, dočim je maksimalni iznos potpore u 2011. iznosio 45.000 kuna. Ovim sredstvima pokrivaju se svakodnevne aktivnosti klubova za mlade, a prednost u financiranju ostvaruju oni klubovi koji u spomenutim skromnim iznosima predviđaju i troškove prihoda voditelja klubova. Vezano uz to, ni u ovom području nisu uspostavljeni jasni kriteriji za financijske potpore djelatnosti klubova, kao ni djelatnosti drugih oblika organiziranog djelovanja mladih koji su vezani za fizičke prostore, poput centara i info-centara za mlade.

U vezi gore navedenog, Mreža mladih Hrvatske poziva sve relevantne dionike na odgovoran pristup financiranju organiziranog djelovanja mladih u RH, a pri čemu su najvažnije preporuke:

-
- Poticati stabilno i kontinuirano institucionalno te programsko financiranje organizacija mladih i to kroz usvajanje i primjenu kriterija za dodjelu potpora udrugama mladih s naglaskom na definiranje područja djelovanja udruga mladih i za mlade, nacionalnih udruga mladih, te krovne nacionalne udruge mladih.
  - U okviru Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva osigurati posebne programsku liniju kojom će se kroz različite oblike podržavati aktivnosti usmjerene na mlade, s naglaskom na institucionalnu podršku udrugama mladih.
  - Kontinuirano poticati rad klubova, centara i info-centara za mlade, kroz usvajanje jasnih kriterija djelovanja i kriterija i prioriteta za financiranje.
  - Uvesti mehanizme preciznog praćenja financiranja udruga mladih i za mlade na državnoj razini, te segmentirati prikaze financiranja djelovanja organizacija mladih od prikaza potpora programima koji su usmjereni djeci i mladima kao korisničkim skupinama.

POLOŽAJ MLADIH NA HRVATSKOM TRŽIŠTU RADA

Hrvatsko tržište rada već dugo karakterizira duboka segmentacija, dodatno pojačana ekonomskom krizom, kojoj se nažalost, ne nazire niti vremenski kraj, niti opseg njezinih pogubnih utjecaja. Jedan od najtežih udara kriza je zadala populaciju mladih u Hrvatskoj, što dokazuju sljedeći podaci:

a) U periodu od 2003. do 2010. prosječna godišnja stopa nezaposlenosti populacije u dobi od 15 do 24 godineu EU-27 kretala se u rasponu od najnižih **15,7%** u 2007., do najviših **21,1%** u 2010. U istom periodu, Hrvatska se najviše približila europskom prosjeku 2008., kad je prosječna godišnja stopa u ovoj populaciji bila **21,9%**. Nažalost, već sljedeće godine ona je iznosila **25,1%**, a u 2010. čak **32,6%** (Eurostat, 2011.)

b) U usporedbi sa zemljama EU-27, što se naravno može zaključiti iz ranije navedenih podataka, Hrvatska se nalazi u samom neslavnom vrhu po stopi nezaposlenosti populacije mladih s tendencijom daljnjeg pogoršanja situacije. Podaci Eurostata, koje je prenio ugledni časopis The Economist, ukazuju kako je Hrvatska, u prvom kvartalu 2011. u usporedbi sa zemljama EU-27, imala drugu **najvišu nezaposlenost mladih** u dobi od 15 do 24 godine. Višu stopu nezaposlenosti mladih u tom periodu ima samo Španjolska (oko 45%), Hrvatska se kretala na oko 38%, u društvu Grčke s gotovo identičnim brojkama, te Latvije koja je zaostajala na stopi od oko 35%. Za usporedbu, država s najnižom stopom nezaposlenosti mladih u Europi u tom trenutku bila je Nizozemska, s oko 7% (The Economist, 2011.)

c) Kriza je populaciju mladih u dobi od 15 do 30 godina pogodila bitno teže nego ostale dijelove populacije u Hrvatskoj. Tome u prilog idu podaci Hrvatskog zavoda za zapošljavanje prema kojim je u periodu od 2008. do 2010. u populaciji 15 do 19 godina broj registriranih zaposlenih pao za **45,8%**, populaciji 20-24 godine **26,9%**, a populaciji 25-29 godina **11,2%**. Za usporedbu, jedina dobna kohorta

koja u istom periodu bilježi dvocifrenu stopu pada registiranog broja zaposlenih je ona „izlazna“, u dobi 60-64 godine, gdje je zabilježen pad od 23,8% (Oračić, 2011.).

Navedeni podaci navode na tri bitna zaključka. Kao **prvo**, hrvatski ekonomski sustav ima ogromnih problema sa stvaranjem održivih radnih mjesta, pri čemu u vremenu krize određeni dijelovi populacije, među njima mlade osobe, bivaju nerazmjerno pogođeni učincima njegovog usporavanja. **Drugo**, jasno je da uobičajeni argumenti o fleksibilizaciji tržišta rada kao magičnom rješenju za hrvatske probleme se sasvim sigurno ne odnose na populaciju mladih: brojke prilično jasno ukazuju na to kako se poslodavci ne susreću s nezaoblizanim preprekama s otpuštanjem mladih ljudi u teškim vremenima, čineći ih na taj način iznimno „fleksibilnim“ dijelom populacije. Posljedično, očito je da takva „fleksibilnost“ rezultira velikim brojem mladih koji se opet, najvećim dijelom između sebe bore za vrlo mali broj radnih mjesta, prisiljeni da se u tom procesu oslanjaju na iznimno manjkav sustav socijalne sigurnosti te podršku obitelji. Takav razvoj događaja Hrvatsku u potpunosti uklapa u profil jedne od zemalja koja stvara „**izgublenu generaciju**“, koja će biti trajno isključena iz svijeta rada te bitnih društveno-političkih procesa. Stav je Mreže mladih Hrvatske da svi odgovorni akteri, počevši s nositeljima vlasti moraju poduzeti hitne mjere koje će spriječiti takav scenarij.

U svjetlu gore navedenog te nadolazećih parlamentarnih izbora u prosincu 2011. Mreža mladih Hrvatske budućim nositeljima vlasti upućuje niz zahtjeva vezanih uz poboljšavanje položaja mladih na tržištu rada te sprečavanje socijalnog isključenja velikog dijela populacije mladih.

- U najkraćem roku potrebno je pristupiti **uvođenju mjere garancije za mlade** (engleski *youth guarantee*¹). Jačanje socijalne zaštitne mreže koja je ciljano usmjerena na mlade u ovom trenutku je iznimne važnosti jer su perspektive visokog ekonomskog rasta (koji će stvarati veliki broj radnih mjesta) u Hrvatskoj iznimno nesigurne, a osim toga, bliska povijest uči da hrvatska ekonomija ima problema s trajnim snižavanjem visokih stopa nezaposlenosti mladih. U tom smislu, nova vlada mora hitno okupiti tijela državne uprave potrebna za osmišljavanje i provedbu garancije za mlade sukladno hrvatskim prioritetima i mogućnostima (prije svega, radi se o resorima zaduženom za gospodarstvo, politiku za mlade, obrazovanje te socijalnu politiku). U osmišljavanje te mjere potrebno je uključiti i priznate stručnjake iz civilnog društva te akademske zajednice. Donositelji odluka trebaju odmah planirati alokaciju dostatnih financijskih i ljudskih resursa potrebnih za uvođenje garancije za mlade, mjere koju treba vidjeti prvenstveno kao **investiciju u budućnost**, ne kao uljepšavanje trenutačne tužne slike.

¹ Pojam se odnosi na novu mjeru inicijative Youth on the Move, koja se nadovezuje na strategiju Europske unije s područja rasta i zapošljavanja Europe 2020. Naime, kroz inicijativu Youth on the Move EU u narednom razdoblju želi zajamčiti svim mladima koji su dulje od 6 mjeseci isključeni iz svijeta obrazovanja, rada i stručnog usavršavanja (na engleskom jeziku: neither in education, employment or training – NEET skupina) njihovu hitnu aktivaciju u jednom od tih područja.

-
- Nositelji vlasti paralelno s gore navedenim procesom trebaju pokrenuti konzultativni proces sa svim bitnim dionicima o smjeru **nužnih reformi u obrazovnom sustavu**. S izlaznim rezultatima konzultacijama se ne treba žuriti u svrhu političkog probitka, već se one trebaju događati u okružju povjerenja, uvažavanja i partnerskog dijaloga. **Dvije ključne teme** koje takav forum odmah treba otvoriti su regulacija upisnih kvota na visokoobrazovnim institucijama (uz osmišljavanje financijske potpore onim institucijama koje bi takvom reformom bile pogođene) te razvoj sustava stručne prakse kao prevladavanje „kvake 21“ problema mladih na hrvatskom tržištu rada – nedostatka radnog iskustva. **U niti jednom trenutku** spomenute konzultacije ne smiju dovesti u pitanje javni karakter hrvatskog obrazovnog sustava, kao i njegovu dostupnost svim dijelovima populacije.
  - Tijela državne uprave trebaju osigurati **adekvatno praćenje** promjena u radnoj snazi mladih u dobnom rasponu od 15 do 30 godina. Iako su podaci prikupljeni za populaciju u dobi 15 – 24 godine indikativni, oni ipak ne daju potpunu sliku položaja mladih na tržištu rada jer (u pravilu) obuhvaćaju isključivo populaciju koja je na tržište rada ušla prije završavanja visokog obrazovanja. Stoga, preporučujemo Državnom zavodu za statistiku redovnu objavu podataka o stopama nezaposlenosti, zaposlenosti i aktivnosti u dobnim kohortama 15 – 24, 25 – 29, ali i 15 – 29. Time bi se bitno olakšalo praćenje efekata mjera politika zapošljavanja usmjerenih na populaciju mladih.
  - Pri izradi **Nacionalnog kvalifikacijskog okvira** posebnu pozornost treba obratiti na adekvatno vrednovanje i priznavanje kompetencija stečenih neformalnim obrazovanjem i volontiranjem. Prilikom toga, kao i prilikom razvoja modela cjeloživotnog učenja, koji su potrebni za provedbu novih politika tržišta rada, bitno je uključiti organizacije civilnog društva koje imaju bogato iskustvo provođenja kvalitetnih i priznatih programa neformalnog obrazovanja. Također, kroz intenzivne aktivnosti potrebno je poslodavce potaknuti na zapošljavanje mladih ljudi koji su kompetencije stekli kroz volontiranje /ili neformalno obrazovanje.
  - Unutar međuresornog tijela za mlade, potrebno je osnovati **stručnu podskupinu**, u čijem radu mogu sudjelovati i vanjski članovi, koja će se trajno baviti praćenjem položaja mladih na tržištu rada. Međuresorno tijelo za mlade pitanje nezaposlenosti mladih te pitanje socijalnih efekata koje ono ima njih, u narednom razdoblju treba tretirati kao prioritetno pitanje te davati jasne i kvalitetne smjernice odgovornim javnim tijelima. Osim toga, spomenuta stručna rada skupina može služiti kao ključan forum kroz koji će se jačati kapaciteti javnih tijela za **horizontalnu koordinaciju** mjera i aktivnosti politika zapošljavanja usmjerenih na mlade. Iako podržavamo racionalizaciju, učestale ocjene da takvih strategija i programa jednostavno ima previše smatramo potpuno neprihvatljivom izlikom za loše rezultate koji se očituju u gore navedenim brojkama.

OBRAZOVANJE ZA LJUDSKA PRAVA I DEMOKRATSKO GRAĐANSTVO

Nacionalnim programom odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo Vlade Republike Hrvatske iz 1999. godine (u nastavku: Nacionalni program) u odgojno-obrazovni sustav formalno su uvedeni sadržaji usmjereni na građansko obrazovanje, obrazovanje o ljudskim pravima, miru i nenasilju te demokratskom sustavu, međutim, iako je navedeni program sveobuhvatan, nisu, nažalost, stvorene osnovne pretpostavke za njegovu provedbu.

Glavni nedostaci provedbe postojećeg programa odnose se na njegovu neobaveznost, na nedostatnu i neujednačenu sadržajnu i metodološku osmišljenost programa te na nedostatnu edukaciju nastavnog osoblja. Također, ne postoji evaluacija kojom bi bili dobiveni podaci o tome na koji se način provodi ovaj program u osnovnim i srednjim školama.

Istraživanje Centra za ljudska prava "Demokracija i ljudska prava u osnovnim školama" pokazuje nedostatnu provedbu, nesustavnost i neujednačenost provedbe Nacionalnog programa, iako većina učitelja, ravnatelja, učenika i roditelja elemente građanskog odgoja smatra najvažnijim ciljevima školovanja.

Hrvatska je kao potpisnica Povelje Vijeća Europe o obrazovanju za demokratsko građanstvo i ljudska prava pristala sudjelovati u agendi Vijeća Europe i zemalja članica u promoviranju važnosti građanskog obrazovanja i obrazovanja za ljudska prava te, iako ova Povelja nije obvezujuća, ona je nastala tijekom godina širokih konzultativnih procesa i predstavlja referentnu točku za cijelu Europu i temelj Vijeća Europe za daljnje djelovanje u ovome području.

MMH se, zajedno sa širokom koalicijom udruga, već duže vrijeme aktivno zalaže za uvođenje odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo u formalni obrazovni sustav te za detaljniju razradu i osmišljanje predmeta odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo kao zasebnog obveznog predmeta koji će kros-kurikularno biti povezan s ostalim predmetima.

Valja istaknuti da je uvođenje ovog predmeta predviđeno prijedlogom Nacionalnog okvirnog kurikulumu i u skladu je s temeljnim kompetencijama Europske unije, te bi se na predloženom tragu mogla izraditi detaljnija strategija za njegovo uvođenje. Predmetom bi se sustavno osnažila djeca i mladi, razvile njihove socijalne vještine te pridonijelo smanjenju nasilja, kao i izgradnji škole kao zajednice.

Edukacija je ključ u promoviranju pozitivnih vrijednosti kod mladih ljudi te u razbijanju stereotipa i predrasuda koji često mogu dovesti i do katastrofalnih ishoda. Za dugoročno uspješno smanjenje nasilja i drugih društvenih problema neophodno je da što šira grupa mladih ljudi ocijeni nasilje kao neprihvatljiv način djelovanja, što se može postići usmjeravanjem na razvoj građanskih i socijalnih vještina mladih ljudi, a upravo je to cilj odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo. Važnost takvih sadržaja prepoznata je i u obrazovnom sustavu; stoga se za djecu i mlade i sada organizira odgoj i obrazovanje iz ovih područja. Međutim, ovakvo obrazovanje provodi

---

se povremeno i neujednačeno te je prepušteno inicijativi pojedinih entuzijasta, zbog čega se umanjuju i raspršuju njegovi pozitivni učinci. Stoga je od iznimnog značaja da se takva edukacija provodi sustavno i način na koji će njena važnost biti podignuta na višu razinu.

- Odgoj i obrazovanje za ljudska prava i demokratsko građanstvo je **predmet koji bi valjalo uvesti od početka osnovnoškolskog obrazovanja pa sve do kraja fakultetskog obrazovanja**, a(li) sadržaje treba prilagoditi razvojnim mogućnostima učenika. Važno je ovaj predmet predvidjeti kao obvezan jer se njime podučavaju djeca i mladi o osnovnim konceptima demokratskog društva te se razvijaju i osnovne vještine – građanske kompetencije potrebne za snalaženje u društvu.
- Nužno je da predmet Odgoj i obrazovanje za ljudska prava i demokratsko građanstvo predaju **posebno educirane osobe** te da on i sadržajno i metodološki bude **prilagođen ciljevima predmeta** kako ne bi dodatno opterećivao, nego kako bi osposobljavao učenike da razumiju društvene procese i snalaze se u njima.
- Europska i svjetska iskustva pokazuju da je tijekom nastave Odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo najučinkovitije **korištenje najrazličitijih metoda**: od izravnog učiteljskog poučavanja do interaktivnih radioničkih oblika rada, ali i uporabe dodatne literature, audio-vizualnih materijala i slično. Naravno da je nužan preduvjet za razvijanje aktivnosti taj da učenici na nastavi nisu pasivni «primatelji informacija», nego aktivni sudionici procesa obrazovanja, što je predviđeno i dosadašnjim Nacionalnim programom.
- **Organizacije civilnog društva** imaju potrebne kapacitete i znanja kojima mogu doprinijeti kontinuiranom usavršavanju nastavnog osoblja iz ovog područja. Mnoge imaju tradiciju organiziranja uspješnih obrazovnih programa te mogu u suradnji s **Agencijom za odgoj i obrazovanje** ponuditi kvalitetnu podršku nastavnom osoblju koje će provoditi ovaj predmet i to na način da organiziraju stručna usavršavanja nastavnog osoblja, ali i u samoj nastavi kako bi izravno pridonijeli edukaciji mladih o demokratskom građanstvu i ljudskim pravima. Smatramo da Agencija za odgoj i obrazovanje treba ponuditi stručnu podršku razvoju programa na način da nastavnom osoblju ponudi kataloge kvalitetnih programa i organizacija koje posjeduju potrebna znanja za educiranje nastavnog osoblja iz ovog područja.
- Tijekom uvođenja ovog za društvene procese izrazito bitnog predmeta ključna je **evaluacija** procesa njegov provedbe.

-
- Paralelno sa zalaganjem uvođenja obrazovnih sadržaja u vezi s demokratskim građanstvom moramo se zalagati i za **demokratizaciju rada samih odgojno-obrazovnih ustanova**, što se postiže **jačanjem uloge vijeća učenika, vijeća roditelja i jačanjem demokratskog modela upravljanja ustanovama**, kako bi učenici tijekom školovanja mogli iskusiti i naučiti kako demokracija funkcionira u svakodnevnom životu.

Mreža mladih Hrvatske je trenutno u procesu implementacije druge godine **Studija o mladima za mlade** te je sa svojim suradnicima i stručnjacima razvila metodologiju najpogodniju za prenošenje znanja i iskustva o politici za mlade. Studiji o mladima za mlade su inovativan primjer interdisciplinarnog izvaninstitucionalnog učenja o mladima i za mlade koji ciljaju osnaživanju mladih osoba iz različitih društvenih područja na aktivan građanski angažman. Studijima se nastoji podići razumijevanje onoga što znači **učenje mladih o mladima za mlade**, te **politici za mlade i odgovornom i aktivnom građanskom angažmanu**. Tako je jedan od prioriteta Mreže svakako integracija sadržaja i metodologije Studija o mladima za mlade u visokoobrazovne studijske i specijalističke programe.

Izbornu platformu MMH izradili su: Nikola Buković, Emina Bužinkić, Katarina Pavić i Mirela Travar
Zagreb, listopad 2011.

Knjige/publikacije:

1. *Bužinkić, Emina/Buković, Nikola: „Politika za mlade-hrvatska i europska praksa“, Mreža mladih Hrvatske, 2009.*
2. *Denstad Yrjar, Finn: „Youth Policy Manual“, Council of Europe Publishing, 2009.*
3. *Hadžibegović, Ajša: „Co-management: how does it work?“, Svi različiti svi ravnopravni, 2009.*
4. *Učiti za mir - Analitička i normativna podloga za uvođenje vrijednosti, sadržaja i metoda mirovnog obrazovanja u formalni obrazovni sustav; Centar za mirovne studije*

Dokumenti:

1. *An EU Strategy for Youth – Investing and Empowering: A renewed open method of coordination to address youth challenges and opportunities, 2009.*
2. *European Governance: A White Paper, 2001*
3. *Nacionalni program djelovanja za mlade 2003.-2008.*
4. *Nacionalni program za mlade 2009.-2013.*
5. *Nacionalni plan za poticanje zapošljavanja 2011.-2012.*
6. *Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth*
7. *Okvirni pozicijski dokument Mreže mladih Hrvatske: „Zapošljavanje mladih i reforme tržišta rada“*
8. *Operativni plan provedbe Nacionalnog programa djelovanja za mlade za razdoblje 2006. – 2007.*
9. *Youth on the Move: An initiative to unleash the potential of young people to achieve smart, sustainable and inclusive growth in the European Union*
10. *Polazišne osnove za uvođenje predmeta Odgoj i obrazovanje za ljudska prava i demokratsko građanstvo u formalni odgojno-obrazovni sustav*
11. *Council of Europe Charter on Education for Democratic Citizenship and Human Rights Education*

Internetske stranice:

1. www.economist.com, 5.srpnja 2011.
2. www.mobms.hr

Ostali izvori:

1. *Prezentacija Danko Oračić: „Utjecaj gospodarske krize na tržište rada i socijalnu uključenost – stanje i kretanja“, JIM i JAP konferencija o nastavku aktivnosti i provedbi mjera, 17. svibnja 2011.*